

Na osnovu člana 88 tačke 2 Ustava Republike Crne Gore donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI

Proglašava se Zakon o računovodstvu i reviziji, koji je donijela Skupština Republike Crne Gore na sjednici prvog vanrednog zasjedanja u 2002. godini, dana 31. januara 2002. godine.

Broj: 01- 286/2

Podgorica, 1. februar 2002.godine

Predsjednik Republike Crne Gore

Milo Đukanović, s.r.

ZAKON

O RAČUNOVODSTVU I REVIZIJI

("Sl. list RCG", br. 06/02)

I - OSNOVNE ODREDBE

1. Opšte odredbe

Član 1

- (1) Ovim zakonom se uređuju uslovi i način vođenja poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih iskaza (u daljem tekstu: računovodstvo), kao i uslovi i način provođenja postupka i vršenja revizije finansijskih iskaza (u daljem tekstu: revizija).
- (2) Odredbe ovog zakona primjenjuju se na privredna društva, nevladine organizacije, stalne poslovne jedinice i druga pravna lica (u daljem tekstu: pravna lica), osim subjekata koji se finansiraju iz budžeta i vanbudžetskih fondova.

2. Značenje pojedinih izraza

Član 2

Pojedini izrazi, u smislu ovog zakona, imaju sljedeće značenje:

"MRS (IAS)" su Međunarodni računovodstveni standardi koje je proglasio Odbor za Međunarodne računovodstvene standarde (IASB);

"MSR (ISA)" su Međunarodni Standardi Revizije koje je proglasila Međunarodna Federacija Računovođa (IFAC);

"etički kodeks" je kodeks koji je utvrdila IFAC za profesionalne računovođe;

"samoregulatorna" je regulativni postupak kojim profesije računovođa i revizora, organizovane u udruženja regulišu i promovišu svoje ciljeve kroz:

promovišu svoje ciljeve kroz:

- usvajanje i primjenu etičkog kodeksa,
- primjenu računovodstvenih i revizorskih standarda i uputstava,
- regulisanje disciplinskih postupaka,
- organizovanje obrazovnih programa i programa obuke;

"knjigovođa" je stručno lice koje vodi poslovne knjige;

"računovođa" je stručno lice koje registruje finansijske transakcije, priprema i analizira finansijske iskaze;

"revizor" je računovođa koji je dobio certifikat od organizacije ovlašćene ovim zakonom i koji ima licencu da vrši revizije finansijskih iskaza;

"fakturisana realizacija" je računovodstvena osnova po kojoj se transakcije i poslovni događaji priznaju;

"finansijski iskazi" u skladu sa MRS su:

- bilans stanja,
- bilans uspjeha,
- izvještaj o akcionarskom kapitalu,
- izvještaj o novčanim tokovima,
- napomene uz finansijske iskaze;

"finansijski izvještaji" predstavljaju zbir finansijskih iskaza i ostalih pratećih izvještaja u koje se mogu uključiti komentari uprave, mišljenje revizora i druge isprave;

"Institut računovođa i revizora Crne Gore" je samoregulatorna, nezavisna i profesionalna organizacija.

II- FINANSIJSKI ISKAZI I STANDARDI

Član 3

- (1) Finansijski iskazi se sastavljaju po Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) koje je proglasio Komitet za međunarodne računovodstvene standarde (IASB) i prihvatio Institut računovođa i revizora Crne Gore (u daljem tekstu: Institut).
- (2) Revizija finansijskih iskaza i zaključaka vrši se po Međunarodnim standardima za reviziju (ISIRI) koji su proglašeni od strane Komiteta za međunarodnu revizijsku praksu (IAAP) kao tijelo Međunarodne federacije računovođa (IFAC), koje je prihvatio Institut.

III - RAČUNOVODSTVO I KNJIGOVODSTVO

1. Poslovne knjige

Član 4

- (1) Poslovne knjige vode se po sistemu dvojnog knjigovodstva.
- (2) Osnovne poslovne knjige su: dnevnik, glavna knjiga i pomoćne knjige.
- (3) Pravno lice dužno je da registruje sve transakcije kroz knjigovodstvo prema prirodi i obimu svog poslovanja.
- (4) Računovodstvena evidencija mora biti zasnovana na vjerodostojnim računovodstvenim dokumentima, u skladu sa pravilima mjerodavnog knjigovodstva. Računovodstvena evidencija mora da prikazuje istinito finansijsko stanje i rezultate poslovanja.
- (5) Poslovne knjige mogu se voditi u pisanoj ili elektronskoj formi ili na mikrofilmu.

2. Načela fakturisanje i gotovinske realizacije

Član 5

- (1) Pravna lica koja imaju godišnji prihod preko 500.000 Eura dužna su da primjenjuju načelo fakturisanje realizacije prilikom iskazivanja godišnjih prihoda.
- (2) Pravna lica koja imaju godišnji prihod manji od 500.000 Eura, odnosno mala i srednja preduzeća mogu da koriste ili načelo obračuna u momentu nastale obaveze (načelo fakturisanje realizacije) ili načelo gotovinske realizacije primjenom pojednostavljenih računovodstvenih propisa.

3. Pripremanje i dostavljanje finansijskih iskaza

Član 6

- (1) Pravna lica pripremaju i dostavljaju godišnje finansijske iskaze Centralnom registru Privrednog suda, najkasnije do 30. juna tekuće godine za prethodnu godinu.
- (2) Pravna lica koja su u skladu sa zakonom dužna da obezbijede vršenje revizije, uz finansijske iskaze iz stava 1 ovog člana dostavljaju i mišljenje o izvršenoj reviziji.

4. Rokovi i potpisivanje finansijskih iskaza

Član 7

- (1) Pravno lice sa godišnjim prihodom od i preko 500.000 Eura dužno je da, za finansijsku godinu, odnosno izvještajni period, pripremi finansijski iskaz sastavljen na dan 31. decembra, a polugodišnji finansijski iskaz sastavljen na dan 30. juna ili u kraćim periodima, ukoliko to zahtijevaju državni organi, Komisija za hartije od vrijednosti, berze i tijela nadležna za računovodstvo.
- (2) Finansijske iskaze potpisuje odgovorno lice određeno aktom o registraciji pravnog lica, kao i rukovodilac finansijskog ili računovodstvenog sektora.

5. Vođenje poslovnih knjiga

Član 8

- (1) Poslovne knjige vodi i finansijske iskaze pravnog lica sastavlja u pravnom licu knjigovođa, odnosno računovođa.
- (2) Vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih iskaza iz stava 1 ovog člana može da vrši samo stručno lice koje nije kažnjavano za krivična djela koja ga čine nedostojnim za obavljanje poslova iz oblasti računovodstva.

6. Prezentacija finansijskih iskaza

Član 9

Pravno lice dužno je, na zahtjev organizacija ovlašćenih zakonom, dostaviti finansijske iskaze u pisanoj formi.

7. Ažurnost vođenja poslovnih knjiga

Član 10

- (1) Pravno lice dužno je da uredno vodi poslovne knjige i isprave na osnovu kojih je vršeno knjiženje i računovodstveni softver.
- (2) Pravno lice dužno je da odredi stručno lice odgovorno za vođenje poslovnih knjiga i sastavljanje finansijskih iskaza kao i njihovo čuvanje.

8. Zaključivanje i čuvanje poslovnih knjiga

Član 11

Pravno lice dužno je da, po isteku poslovne godine, zaključi poslovne knjige i da ih čuva u sljedećim rokovima:

- 1) godišnji obračuni zarada zaposlenih lica ili originalne isplatne liste za periode za koje se ne raspolaže godišnjim obračunima potpisanim od strane zaposlenih čuvaju se 45 godina;
- 2) godišnji završni računi, glavna knjiga i prateći dnevnik čuvaju se najmanje 10 godina, pomoćne knjige i polugodišnji računi čuvaju se najmanje pet godina;
- 3) knjigovodstvene isprave na osnovu kojih su vršena knjiženja čuvaju se najmanje pet godina, a prodajni i kontrolni blokovi, pomoćni obrasci i slična dokumentacija, kao i isprave koje se odnose na poslove platnog prometa u instituciji koja ga obavlja, najmanje tri godine;
- 4) godišnji i polugodišnji računi, poslovne knjige i knjigovodstvene isprave čuvaju se u originalu, uključujući potpisana dokumenta o isplati zarada koja se čuvaju korišćenjem drugih sredstava arhiviranja utvrđenih zakonom.

IV - REVIZIJA FINANSIJSKIH ISKAZA

1. Definicija

Član 12

Revizija je ispitivanje finansijskih iskaza radi davanja mišljenja o tome da li oni istinito i pošteno prikazuju stanje imovine, kapitala i obaveza, kao i rezultate poslovanja pravnog lica primjenom Međunarodnih standarda revizije i Kodeksa etike.

2. Obaveznost revizije

Član 13

Revizija finansijskih iskaza je obavezna za akcionarska društva, osiguravajuća društva, banke i druge finansijske institucije, berze i berzanske posrednike, kao i ostala pravna lica koja imaju godišnji prihod veći od 1.000.000 Eura.

3. Uslovi za obavljanje revizije

Član 14

- (1) Obavljanje poslova revizije finansijskih iskaza može da vrši samo računovođa koji ima visoku stručnu spremu ekonomskog smjera, certifikat organizacije ovlaštene za izdavanje certifikata i tri godine radnog iskustva na poslovima revizije i licencu da vrši reviziju. Revizori u postupku obavljanja revizije mogu angažovati druga lica, pod uslovom da njihov rad bude pod nadzorom revizora.
- (2) Revizori mogu osnovati privredno društvo, pod uslovom da su sva ovlaštena lica revizori sa licencom.
- (3) Reviziju ne može vršiti revizor:
 - 1) koji je akcionar, ulagač sredstava ili osnivač pravnog lica kod koga se vrši revizija;
 - 2) koji za potrebe tog pravnog lica obavlja računovodstvene poslove;
 - 3) drugim slučajevima utvrđenim Kodeksom etike.

4. Podnošenje finansijskih izvještaja državnim organima

Član 15

Pravna i fizička lica dužna su da, na zahtjev nadležnih državnih organa ovlašćenih zakonom, dostave finansijske izvještaje u cilju ostvarenja njihovih nadzornih funkcija, uključujući poreske i statističke organe.

5. Izdavanje licenci revizorima

Član 16

Ministarstvo finansija propisuje uslove za izdavanje i oduzimanje licenci revizorima i izdaje i oduzima licence. Licence se izdaju onim računovođama koji imaju certifikat izdat od strane Instituta, kojih nema u kaznenim evidencijama kod nadležnih organa i koji ispunjavaju uslove koje je utvrdio Institut.

V - DELEGIRANJE JAVNIH OVLAŠĆENJA

Član 17

- (1) Institut računovođa i revizora Crne Gore osnovaće se kao samoregulativna, nezavisna, profesionalna organizacija.
- (2) Osnivači Instituta su Savez računovođa i revizora Crne Gore i Crnogorsko udruženje radnika finansijske i računovodstvene struke.
- (3) Svi članovi postojećih računovodstvenih organizacija imaju pravo da postanu članovi Instituta.
- (4) Radi preduzimanja pripremnih radnji za osnivanje Instituta obrazovaće se privremeni Upravni odbor u koji će:
 - 1) pet članova imenovati Savez računovođa i revizora Crne Gore;
 - 2) jednog člana imenovaće Crnogorsko udruženje radnika finansijske i računovodstvene struke;
 - 3) po jednog člana imenovaće:
 - Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore,
 - Centralna banka Crne Gore,
 - Montenegro Biznis Alijansa,
 - Ministarstvo finansija Crne Gore;
 - Ekonomski fakultet Univerziteta Crne Gore;
- (5) Privremeni upravni odbor bira između svojih članova predsjednika i dva potpredsjednika koji predstavljaju Izvršni komitet Privremenog upravnog odbora. Izvršni komitet Privremenog upravnog odbora će djelovati u njegovo ime u periodu između sastanaka. On izvještava o svojim aktivnostima na svakom sastanku Odbora.
- (6) Privremeni upravni odbor će do 31. decembra 2003. godine dostaviti Ministarstvu finansija sljedeće akte:
 - 1) Osnivački akt;
 - 2) Statut;
 - 3) Etički kodeks za profesionalne računovođe i revizore;
 - 4) Pravila ponašanja;
 - 5) Model ispita i dodjeljivanja sertifikata;
 - 6) Finansijske iskaze za prvu godinu poslovanja;

- (7) Akte iz stava 6 ovog člana usvaja Privremeni upravni odbor sa najmanje 7 od 11 glasova članova Privremenog upravnog odbora.
- (8) Stalni Upravni odbor Instituta će imati 11 do 15 članova, koji se biraju, odnosno imenuju na sljedeći način:
- 1) 6 - 10 članova Odbora izabranih iz reda članstva Instituta prostom većinom glasova članova Instituta;
 - 2) pet članova Odbora imenovanih od strane:
 - a) Centralne banke Crne Gore,
 - b) Montenegro Biznis Alijanse,
 - c) Ministarstva finansija Crne Gore,
 - d) Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore,
 - e) Komisije za hartije od vrijednosti Crne Gore;
- (9) Imenovani član stalnog Upravnog odbora ne može biti član osnivačkih organizacija Instituta ni član Instituta.
- (10) Ako akti iz stava 6 ovog člana nijesu dostavljeni Ministarstvu finansija i sačinjeni u skladu sa propisima i Međunarodnim računovodstvenim standardima do 31. decembra 2003. godine, Privremeni upravni odbor se ponovo saziva i Ministarstvu finansija predlaže alternativnu organizacionu strukturu za profesionalne računovode i revizore i primjenu MRS i MSR.

Član 18

- (1) Institut računovođa i revizora Crne Gore izrađuje dodatne standarde i uputstva koji se odnose na standarde za računovodstvo i reviziju. Institut će izraditi modele obrazaca za finansijske iskaze za pravna lica. Pravna lica mogu izraditi obrasce finansijskih iskaza za druge namjene. Svi obrasci, pravila, standardi i uputstva moraju biti u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i Međunarodnim standardima revizije.
- (2) Članovi Instituta, preko Instituta samoregulacijom organizovani u komisije i komitete Instituta, usvajaju i obezbjeđuju primjenu standarda, pravila, propisa i uputstava.
- (3) Osnovi organizacije rada i poslovanja kao i prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Institutu bliže se uređuju opštim aktom. Institut će se finansirati iz godišnjih članarina i drugih izvora.
- (4) Institut se ovlašćuje da obezbijedi prevod Međunarodnih računovodstvenih standarda, uz uslov da obezbijedi odgovarajuće autorsko pravo za vršenje prevoda od IASB.

Član 19

- (1) Institut računovođa i revizora Crne Gore vrši sljedeća javna ovlašćenja:
 - 1) usvaja i objavljuje Međunarodne računovodstvene standarde i pravila radi primjene i utvrđuje datum za njihovu primjenu;

- 2) usvaja i objavljuje Međunarodne revizijske standarde koji će se u cjelini primjenjivati za finansijske iskaze koji se pripremaju poslije 1. januara 2002. godine;
 - 3) usvaja i daje pojašnjenja i obrazloženja pojedinih standarda;
 - 4) izdaje pojednostavljena računovodstvena pravila za mala i srednja preduzeća koji su saglasni sa Međunarodnim računovodstvenim standardima i koji dopuštaju načela obračuna u momentu nastanka obaveze ili načelo gotovinske realizacije;
 - 5) utvrđuje uslove u pogledu stručne spreme i radnog iskustva za sticanje stručnih zvanja knjigovođa, računovođa i revizora;
 - 6) utvrđuje program polaganja ispita za sticanje stručnih zvanja računovođa i revizora, kao i potrebno iskustvo kandidata koji će polagati ispit. Obezbeđuje dostupnost programa za polaganje ispita kandidatima i drugim organizacijama radi obuke kandidata za polaganje ispita;
 - 7) sprovodi programe obuke za računovođe i revizore;
 - 8) izrađuje obrazloženja računovodstvenih i revizijskih standarda, kao i uputstva pravnim licima i državnim organima i organizacijama za primjenu Međunarodnih računovodstvenih standarda prilikom finansijskog izvještavanja;
 - 9) vodi imenik i registar zvanja računovođa i revizora;
- (2) Upravni odbor Instituta godišnje izvještava članove o aktivnostima Instituta o:
- 1) izvršenoj reviziji finansijskih iskaza;
 - 2) statističkim podacima o članstvu;
 - 3) rezultatima ispita;
 - 4) disciplinskim postupcima;
 - 5) budućim planovima;
 - 6) drugim aktivnostima.
- (3) Izvještaj iz stava 2 ovog člana dostavlja se godišnje Ministarstvu finansija, do 30. juna naredne godine za prethodnu godinu.

VI - KAZNE NE ODREDBE

Član 20

- (1) Novčanom kaznom od desetostrukog do tristastrukog iznosa minimalne zarade u Republici Crnoj Gori kazniće se za prekršaj pravno lice, ako ne dostavi godišnje finansijske iskaze i izvještaje Centralnom registru Privrednog suda u rokovima utvrđenim čl. 6, 7 i 15 ovog zakona i ukoliko ne čuva poslovne knjige u rokovima utvrđenim članom 11 ovog zakona.

- (2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se odgovorno lice u pravnom licu u iznosu od jednostrukog do dvadesetostrukog iznosa minimalne zarade u Republici Crnoj Gori.

VII - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 21

Sastavljanje finansijskih iskaza od 1. januara 2002. godine vrši se po sljedećim Međunarodnim računovodstvenim standardima.

- 1) MRS 1 Prezentacija računovodstvenih iskaza;
- 2) MRS 2 Zalihe;
- 3) MRS 7 Izvještaj o novčanim tokovima;
- 4) MRS 8 Neto dobitak ili gubitak za određeni period, značajne greške i promjene u politici računovodstva;
- 5) MRS 10 Vanredne situacije i događaji koji su nastali nakon datuma sačinjavanja bilansa stanja (djelimično će ga zamjeniti MRS koji se primjenjuje od 1.01. 2000.);
- 6) MRS 11 Ugovor o izgradnji;
- 7) MRS 12 Porez na dohodak;
- 8) MRS 15 Podaci koji iskazuju efekte promjena cijena;
- 9) MRS 16 Imovina, postrojenja i oprema;
- 10) MRS 17 Ugovor o lizingu;
- 11) MRS 18 Prihod;
- 12) MRS 23 Troškovi vezani za uzimanje kredita;
- 13) MRS 25 Računovodstvo investicija;
- 14) MRS 24 Povezana privredna društva;
- 15) MRS 28 Računovodstvo investicija u povezanim privrednim društvima;
- 16) MRS 30 Objavljivanje podataka u finansijskim iskazima banaka i drugih finansijskih institucija;
- 17) MRS 31 Finansijski izvještaj o učešću u zajedničkim ulaganjima;
- 18) MRS 38 Nematerijalna imovina (stupio na snagu 1.07. 1999.).

Član 22

- (1) U roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, Ministarstvo finansija može izdati najmanje 10 licenci revizorima pojedincima bez sprovođenja ispita, a na osnovu radnog iskustva i stručnih znanja. Izdate licence će biti oduzete, ukoliko lica koja su ih dobila ne polože ispit u roku od dvije godine od dana dobijanja licenci.

- (2) Izdate licence računovodama i revizorima se moraju obnavljati svake dvije godine nakon utvrđivanja da kandidati posjeduju odgovarajuća stručna znanja i ispunjavaju druge uslove koje utvrđuje Ministarstvo finansija.
- (3) Ministarstvo finansija je ovlašćeno da izdaje licence stranim računovodama i revizorima koji su dobili licencu u skladu sa njihovim nacionalnim propisima, a gdje je program ispitivanja jednak programu koji se sprovodi u Republici Crnoj Gori. Od takvih lica neće se zahtijevati da polažu ispit u Republici Crnoj Gori u cjelosti, osim u dijelu poznavanja zakona i drugih propisa u Republici Crnoj Gori.

Član 23

- (1) Odredbe Uredbe o reviziji računovodstvenih iskaza ("Službeni list RCG", br. 11/96-9), Odluke o obrazovanju i imenovanju Savjeta za reviziju ("Službeni list RCG", br. 19/96-2) i Uredbe o povjeravanju javnih ovlašćenja iz Zakona o računovodstvu Savezu računovođa i revizora Crne Gore ("Službeni list RCG", br. 49/99-1) koje nijesu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona primjenjivaće se do 31. decembra 2003. godine.

Član 24

- (1) Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Republike Crne Gore".